

Eiropas Kosmosa aģentūra

Publicēts: 04.09.2020.

Sadarbība ar Eiropas Kosmosa aģentūru

EKA ir starptautiska organizācija, kuras sastāvā ir 22 dalībvalstis no Eiropas (tikai Šveice un Norvēģija nav ES dalībvalstis) un asociētā valsts Kanāda. Tās misija ir veidot un attīstīt Eiropas kosmosa kapacitātes un nodrošināt, ka investīcijas kosmosa nozarē nes ieguvumus Eiropas iedzīvotājiem un industrijai. EKA nodarbina ap 2200 zinātniekus, inženierus, informāciju tehnoloģiju specialistus un administratīvo personālu no visām EKA dalībvalstīm. EKA budžets 2020.gadā ir 6,68 miljardi euro. EKA dibināta 1975.gadā un darbojas uz EKA dibināšanas konvencijas pamata, kuru ratificē katra EKA dalībvalsts. Katra dalībvalsts deleģē savu pārstāvi EKA Padomei, kura ar 2/3 balsu ieceļ EKA vadītāju – tās ģenerāldirektoru. EKA ģenerāldirektors kopš 2015.gada ir Johann-Dietrich 'Jan' Worner.

Aģentūras galvenā mītne atrodas Parīzē, bet tās dažādās vienības atrodas:

- Ķelnē (Vācijā) – Eiropas Astronautu sagatavošanas centrs;
- Madridē (Spānijā) – Eiropas Kosmosa astronomijas centrs;
- Darmštatē (Vācija) – Eiropas Kosmosa operāciju centrs;
- Roma (Itālija) – EKA Zemes virsmas novērošanas centrs;
- Nordvika (Nīderlande) – Eiropas Kosmosa pētījumu un tehnoloģiju centrs;
- Harvela (Apvienotā Karaliste) – Eiropas Robotikas un klimata pārmaiņu pētniecības centrs;
- Kuru (Franču Gviāna) – Eiropas kosmodroms;
- Vīne (Austrija) – Eiropas Kosmosa politikas institūts (ESPI), kas nodrošina EKA lēmumpieņēmējus ar politikas eksperta pakalpojumiem.

Kopš 2001.gada EKA savas jaunās dalībvalstis uzņem šādas četru pakāpju procedūras ietvaros:

- Pirmās pakāpes ietvaros potenciālā dalībvalsts noslēdz sadarbības līgumu (Cooperation Agreement) ar EKA. Šis ir uzskatāms par abu pušu savstarpējās iepazīšanās posmu, kura ietvaros valsts apzina savu kompetenci kosmosa jomā, sāk veidot kosmosa jomas pārvaldības modeli. Valsts iegūst novērotājas statusu EKA struktūrās un nav finansiālu saistību. Latvija šādu līgumu parakstīja 2009.gada 23.jūlijā - Latvijas Republikas valdības un Eiropas Kosmosa aģentūras līgums par sadarbību kosmosa jomā miermīlīgiem mērķiem.
- Ja valsts vēlas padziļināt sadarbību ar EKA, tā slēdz Eiropas Sadarbības valsts līgumu (European Cooperating State agreement), šādi sasniedzot otro iestāšanās pakāpi. Šī līguma ietvaros valsts apņemas veikt maksājumus EKA, kas ir ievērojami mazāki nekā dalībvalstu iemaksas. Valsts uzņēmumi un zinātniskās institūcijas iegūst tiesības piedalīties īpašos EKA Eiropas Sadarbības valsts plāna (ESVP) iepirkumos, kas tiek pieejami tikai konkrēti valstij – līguma parakstītājai. Latvija šādu līgumu parakstīja 2013.gada 15.martā - Latvijas Republikas valdības un Eiropas Kosmosa aģentūras Eiropas Sadarbības valsts līgumu, kas stājās spēkā parakstot hartu 2015.gada 30.janvārī. ESVP ilgst piecus gadus, kuru gaitā valsts atbilstoši šim plānam tiek pilnveidota un attīstīta kosmosa industrija, lai šis valsts uzņēmumi un zinātniskie institūti būtu gatavi atklātai konkurencei EKA izvēles programmās.
- Pēc ESVP beigām valsts var slēgt asociētās dalībvalsts līgumu uz 7 gadiem. Asociētās dalībvalsts statuss tika uzlabots un apstiprināts 2018.gada EKA Padomes laikā, lai nodrošinātu ESVP līguma valstīm plūstošāku pāreju uz EKA dalībvalsts statusu. Galvenie ieguvumi no asociētās dalībvalsts statusa ir samazināta iemaksa EKA obligātajā programmā, kas sastāda 70% no EKA dalībvalsts iemaksas, un iespēja veidot savu nacionālo kosmosa programmu jeb Pieprasītāja puses programmu EKA ietvaros, kur projektu konkursos piedalās tikai konkrētās valsts organizācijas. Vienlaikus asociētās dalībvalsts statuss dod iespēju piedalīties visās EKA izvēles programmās, kas ir EKA funkcionēšanas pamatā un kurās tiek īstenotas visas EKA tehnoloģiju misijas. Katrai EKA izvēles programmai ir savi mērķi, noteikumi un EKA dalībvalstis un asociētās valstis var piedalīties jebkurā EKA izvēles programmā,

attiecīgi ieguldot tajā finansējumu. Kopējie EKA izvēles programmu mērķi ir sekmēt Eiropas industrijas konkurētspēju un inovācijas, radot jaunus produktus, un uzlabot Eiropas tehnoloģisko neatkarību un pieeju kritiskajām tehnoloģijām, kā arī veicināt tehnoloģiju izplatību ārpus kosmosa sektora.

- Pēc asociētas dalībvalsts termiņa beigām valsts var pagarināt asociētās dalībvalsts līgumu vai kļūt par pilntiesīgu tās dalībvalsti un parakstīt EKA Konvenciju.

Latvijas sadarbību ar EKA nodrošina:

[Likums "Par Latvijas Republikas valdības un Eiropas Kosmosa aģentūras asociētās dalībvalsts līgumu"](#)

[Ministru kabineta 2015. gada 27. janvāra noteikumi Nr. 50 "Par Latvijas Republikas valdības un Eiropas Kosmosa aģentūras Eiropas sadarbības valsts plāna hartu"](#)

Apstiprinātie projekti

[Skatīt vairāk](#)

Jaunumi

[Skatīt vairāk](#)

Kontaktinformācija: Kaspars Karolis, Izglītības un zinātnes ministrijas Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta vecākais eksperts, e-pasta adrese <kaspars.karolis@izm.gov.lv>, tālr.: [67047996](tel:67047996)

<https://www.izm.gov.lv/lv/eiropas-kosmosa-agentura>